

Wilsverklaring

Wensen omtrent uw laatste levensfase

Algemeen

Niemand kan zijn eigen toekomst voorspellen. Wanneer u ernstig ziek wordt, is het belangrijk dat de hulpverleners uw wensen over uw laatste levensfase kennen. Vooral als u dit zelf minder gemakkelijk kenbaar kunt maken. Doorgaans gebeurt het aangeven van deze wensen in een wilsverklaring. Een wilsverklaring is een document dat tenminste door u zelf ondertekend is. Op deze verklaring moet een datum staan. Voorbeelden van wilsverklaringen zijn niet reanimatieverklaring, donorregistratie, euthanasieverzoek. In deze folder vindt u uitleg over deze en andere wilsverklaringen.

Hoe komt een wilsverklaring tot stand?

Een wilsverklaring is een document dat u zelf heeft ondertekend. Het kan een modelverklaring (standaard formulier) zijn, zoals door patiëntenorganisaties wordt aanbevolen. U kunt ook een eigen verklaring opstellen. Uw (huis)arts kan u helpen uw wensen op een rijtje te zetten. Dan weet u zeker dat er geen misverstanden of onzekerheden over uw verklaring kunnen ontstaan. Het is belangrijk uw persoonlijke wensen te verwoorden. Mits deze volledig is, heeft een modelverklaring net zo veel waarde dan een eigen verklaring.

Bespreek uw wilsverklaring(en)

Wanneer u in het ziekenhuis behandeld wordt, en deze behandeling heeft verreikende consequenties, is het verstandig om uw wensen met uw behandelend specialist te bespreken. Als de situatie daartoe aanleiding geeft kan de arts het initiatief nemen. Een wilsverklaring functioneert als een steun in de rug, en wordt voor de duur van de behandeling in uw dossier bewaard. Wanneer u later van gedachten verandert, kunt u beslissen uw wilsverklaring(en) te herroepen. Had u al een wilsverklaring opgesteld (vóóordat u in het ziekenhuis werd behandeld), dan is het belangrijk dat u dit (alsnog) kenbaar maakt aan uw (huis)arts en naaste familie. Overhandig ze een kopie. Het is daarbij ook belangrijk om hun opvattingen (wensen, grenzen, eisen) te weten. Dit voorkomt dat anderen over u beslissen op het moment dat u dat zelf niet meer kunt. Er kunnen dan besluiten genomen worden die u wellicht zelf niet gewild had. Het is voor uw naasten heel

moelijk om dergelijke besluiten te nemen als ze niet weten wat uw wensen zijn.

Het is overigens niet voldoende als u uw verklaring aan de arts geeft en hij deze voor kennisgeving aanneemt c.q. opbergt in uw dossier. Bespreek uw wensen zodat u en uw behandelend specialist tot overeenstemming kunnen komen.

Welke rechten kan ik ontlenen aan een wilsverklaring?

Er is een verschil tussen een negatieve en een positieve wilsverklaring. In een negatieve wilsverklaring staat dat de patiënt in bepaalde situaties een behandeling niet meer wenst. In een positieve wilsverklaring staat, wat voor behandeling hij wel wil. Deze verklaringen dienen door de arts gerespecteerd te worden, behalve als er gegronde redenen zijn om van deze verklaringen af te wijken. Het is dus niet zo, dat deze wens zondermeer wordt ingewilligd. De arts maakt een eigen afweging en heeft hierin een eigen professionele verantwoordelijkheid.

De formulering van de verklaring dient dusdanig te zijn opgesteld dat geen twijfels kunnen bestaan over iemands wensen.

Gevolmachtigde

Het kan belangrijk zijn om iemand aan te wijzen die voor uw belangen opkomt voor het geval u in een situatie terechtkomt waarin u dat zelf niet meer kunt. Dit kan een familielid zijn of uw partner, het kan echter ook een 'buitenstaander' zijn, een vriend of vriendin bijvoorbeeld. Het is goed om iemand te kiezen die in dezelfde richting als u denkt. Volgens de wet is uw gevolmachtigde degene die, samen met de arts, beslist over behandelingen. De wens van de gevolmachtigde wordt beschouwd als de uwe. Het is niet nodig een volmacht bij de notaris vast te leggen. Wel is het raadzaam de (huis)arts op de hoogte te brengen en hem een kopie van de volmacht te geven. Een volmacht kan in een wilsverklaring worden opgenomen.

Welke wilsverklaringen zijn belangrijk?

Donatieregistratie

In 1998 heeft de overheid u gevraagd om middels het destijds toegestuurd de registratieformulier te laten weten of u mee wilt werken aan het na uw overlijden ter beschikking stellen van organen. Deze verklaring is in een landelijke database opgeslagen. Na overlijden wordt dit register geraadpleegd. Is er geen persoonlijke wilsverklaring bekend, dan wordt de beslissing aan de nabestaanden overgelaten.

Donorcodicil

Het oude donorcodicil blijft een rechtsgeldig document. De eigenaar moet het wel bij zich dragen en zijn besluit hebben besproken met familie en/of vrienden. Draggers van een donorcodicil staan namelijk nergens geregistreerd en vaak blijkt dat veel codicildragers hun donorcodicil vergeten mee te nemen. Registratie in het Donorregister geeft dan meer zekerheid. Een registratieformulier is verkrijgbaar bij de huisarts, de apotheek of aan te vragen bij de Stichting Donorvoorlichting (ook via internet). Het adres vindt u achter in deze folder.

Obductie

Na overlijden kan aan de nabestaanden toestemming worden gevraagd tot obductie (autopsie, sectie). Een obductie is een uitgebreid onderzoek van een overledene. Zowel de buitenkant als de binnenkant van het lichaam worden onderzocht. Er kan ook een deelobductie worden gedaan, bijvoorbeeld alleen van het hart. Een obductie gebeurt uitsluitend met toestemming van de familie van de overleden patiënt. De behandelend specialist of huisarts zal de nabestaanden om toestemming voor dit onderzoek vragen. Hij kan dan ook toestemming vragen voor weefsel- en orgaandonatie (zie elders in deze folder). Veel nabestaanden vinden het moeilijk om toestemming te geven voor een obductie. Vaak is de beslissing voor hun gemakkelijker, als de overledene zelf zijn standpunt t.a.v. obductie kenbaar heeft gemaakt. Over obductie bestaat een aparte folder. Vraag ernaar op de verpleegafdeling, of bij de afdeling Patientenvoorlichting of kijk op www.sjgweert.nl

Ter beschikking stellen van de wetenschap

Sommige mensen willen hun lichaam na overlijden ter beschikking stellen van de wetenschap. Het lichaam komt dan tijdelijk in bezit van een universiteit. Na ontleding en bestudering wordt het naar keuze begraven of gecremeerd. Hierover sluit u tijdens uw leven een overeenkomst af met een universiteit naar keuze. Ook nu is een wilsverklaring nodig. Het kan ook met een testamentaire verklaring. Meer informatie is verkrijgbaar bij de universiteiten of bij de afdeling Patientenvoorlichting

Niet-reanimatieverklaring

Sommige mensen willen bij een ademhalings- en/of hartstilstand niet gereanimeerd worden, omdat ze dan bijvoorbeeld gehandicapt kunnen raken. In zo'n geval kan een niet-reanimerenpas uitkomst bieden. Met deze pas kunt u aangeven dat u in geen enkel geval gereanimeerd wilt worden. De niet-reanimerenpas wordt uitgegeven door de Nederlandse Vereniging voor een Vrijwillig Levens einde (NVVE). Het adres en telefoonnummer vindt u achter in deze folder.

Zorgverklaring

Een zorgverklaring is een persoonlijk ondertekende verklaring. In de verklaring geeft u aan hoe u medisch en verpleegkundig verzorgd wilt worden in de laatste fase van uw leven. Het is ook een machtiging voor andere personen (partner, familielid, vriend) om beslissingen te nemen die u vooraf met hen heeft besproken. In de verklaring staat bijvoorbeeld dat pogingen om uw leven te verlengen gestopt moeten worden als u uitbehandeld bent.

Verder kunt in een zorgverklaring duidelijk maken of u bloed en organen van donoren wilt ontvangen, of uw lichaam mag worden gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek en een aantal andere dingen.

Een zorgverklaring is geen euthanasieverklaring. Een euthanasieverklaring gaat over actieve levensbeëindiging, een zorgverklaring over de kwaliteit van leven in uw laatste levensfase. Beide verklaringen kunt u naast elkaar gebruiken. Een zorgverklaring kunt u opvragen bij de Stichting Zorgverklaring. (zie achterin in deze folder).

Euthanasieverzoek

Een euthanasieverzoek is een document waarin iemand zijn wil en wensen wat betreft het levenseinde kan vastleggen.

Voor u en uw naasten, maar ook voor uw behandelend arts, de verpleegkundigen en andere zorgverleners is de beslissing om het leven te beëindigen zeer ingrijpend. Alleen op uw herhaaldelijk en uitdrukkelijk verzoek en na het voldoen aan alle zorgvuldigheidseisen (zoals vastgelegd in de wet) kan euthanasie of hulp bij zelfdoding worden toegestaan.

Voor meer informatie over dit onderwerp kunt u zich ook wenden tot de Nederlandse Vereniging voor een Vrijwillig Levenseinde (NVVE).

Levenswensverklaring

Daarentegen kan iemand een verklaring invullen waarop staat dat hij in geen geval euthanasie of een andere vorm van levensbeëindigend handelen toestaat. Verschillende organisaties, meestal op levensbeschouwelijke grondslag, geven zo'n verklaring uit. Een voorbeeld is de levenswensverklaring van de Stichting Levenswensverklaring (een initiatief van onder meer de Nederlandse Patiënten Vereniging). Het adres en telefoonnummer van deze organisatie vindt u achter in deze folder.

Behandelverbod

In de WGBO (wet waarin uw rechten als patiënt geregeld zijn) is geregeld dat (wilsbekwame) mensen vanaf 16 jaar niet tegen hun zin behandeld kunnen worden. Met een zogenaamd 'Behandelverbod' kan iemand aangeven dat hij geen behandeling wil in geval van bijvoorbeeld coma of dementie. Ook niet als door weigering van een behandeling de dood sneller intreedt. Een 'Behandelverbod' is verkrijgbaar bij de Nederlandse Vereniging voor een Vrijwillig Levenseinde (NVVE).

Jehovah's Getuigen: bloedtransfusie

Jehovah's Getuigen (JG) aanvaarden verreweg de meeste medische behandelingen die beschikbaar zijn. Om religieuze redenen weigeren zij bloed. Ook vinden zij dat bloedtransfusies en andere behandelingen met bloed gevaarlijk (kunnen) zijn. Wel accepteren ze plasma-aanvullende vloeistoffen die geen bloed of bloedbestanddelen bevatten en andere behandelingsmethoden zonder bloed (zogenaamde 'bloedvrije geneeskun-

de'). De organisatie geeft daartoe wilsverklaringen uit, die de getuigen kunnen invullen en waarin de beperkingen worden genoemd. Bovendien streven de JG-ziekenhuisinformatiediensten ernaar om het inzicht in medische alternatieven te vergroten. Zij doen dit door de samenwerking tussen artsen en patiënten die Jehovah's Getuigen zijn, te vergroten.

Overeenstemming

Uitgangspunt is, dat rekening houdend met wetgeving en het ziekenhuisbeleid, zoveel mogelijk tegemoet wordt gekomen aan uw wensen. Het is van belang, dat artsen een eigen afweging kunnen maken. In zwaarwegende situaties kunnen zij zich beroepen op gewetensbezwaren. Zij zijn echter gehouden aan een goede hulpverlening, waar goede begeleiding bij hoort. Wanneer het om uw wensen gaat is overeenstemming tussen de hulpverlener en u het beste uitgangspunt. Houdt er rekening mee dat:

- in sommige situaties (denk aan een acute opname) een wilsverklaring niet altijd voorhanden is. Dan wordt gehandeld naar bevinden.
- in een ziekenhuis zijn meerdere artsen bij uw behandeling betrokken. Daarom is het belangrijk om duidelijk te zijn. Een schriftelijke wilsverklaring kan een bijdrage leveren.

Meer informatie?

'Tijdig spreken over het levenseinde bij een levensbedreigende ziekte' is een gezamenlijke uitgave van de Nederlandse Patiënten Consumenten Federatie (NPCF) Utrecht, de Nederlandse Vereniging voor Vrijwillig Levensseinde (NVVE) Amsterdam en de Nederlandse Patiënten Vereniging (NPV) Veenendaal. ISBN-nummer: 90-71401-49-9. U kunt de brochure bestellen of downloaden via de website van de NPCF: www.npcf.nl.

Stichting Donorvoorlichting (SDV)

NIGZ Donorvoorlichting
Postbus 500
3440 AM Woerden
Telefoon: 0900-821 21 66
Internet: www.donorvo-hilvers.nl

Universiteit Maastricht

Vakgroep Anatomie en Embryologie
Postbus 616,
6200 MD Maastricht
Telefoon: 043 - 388 10 61

Stichting Zorgverklaring

voorheen: Stichting Maia zorgverklaring
Dit is een landelijk informatiecentrum. Hier kan men informatie krijgen over de Zorgverklaring, waarin u kunt vastleggen hoe u bij ziekte en in de laatste fase van uw leven behandeld wilt worden. U kunt de Zorgverklaring hier bestellen.

Postbus 1539
3500 BM Utrecht
Telefoon: 030 - 297 03 03
www.zorgverklaring.nl
info@zorgverklaring.nl

Afdeling Patiëntenvoorlichting

Telefoon: 0495 – 57 22 05

Internet: www.sigweert.nl

e-mail: patientenvoorlichting@sigweert.nl

R361.80 2011-10

210500

